

Sverdlilje

Iris pseudacorus

Blir 50–120 cm høy.

Utbredt i vannkanten
rundt det meste av
Mosvatnet.

*The yellow iris has
large, pale yellow
flowers and grows
around the marshy
edges of the lake.*

ERIK THORING

SVERDLILJER:

SVEIN ISLAND

SVERDLILJER VED LITLE STOKKAVATN

Sverdlilje – gul og kul

Når **sverdliljen** blomstrer i Mosvatnet i juni/juli skal det godt gjøres å ikke legge merke til den. De store, lys gule blomstene fanger fort blikket. Det skyldes både blomstenes størrelse og ikke minst, mengden av dem. Sverdliljen kan bli over en meter høye, så dette er en forholdsvis stor plante. Den vokser i sump og i vannkanten både ute i vannet og langs stranden. I Mosvatnet er den lokalisert rundt det meste av vatnet sammen med andre planter; sjøsivaks, flaskestarr, myrhatt og gulldusk.

Sverdliljene er relativt nær beslektet med de egentlige liljene, men skilles fra disse på grunn av antall pollenbærere og fruktknutens plassering. Sverdliljene har en velutviklet, krypende, underjordisk rotstokk og sverdliknende blad som blir opp til en 1/2 cm lange og 2–3 cm brede. De står i to rekker i en flat rosett. *Iris* i det latinske slektsnavnet betyr regnbue, og artsnavnet *pseuda-corus*, betyr falsk kalmusrot. Sverdliljen kommer opprinnelig fra Europa, vest-Asia og nordvest-Afrika.

WIKIMEDIA COMMONS

Sverdliljene blomstrer i juni–juli

STAVANGER KOMMUNE

Naturvernforbundet
i Rogaland

www.mostun.no

Norsk Botanisk
Forening

Mykt havfruegras

Najas flexilis

Blir 5–20 cm høy.

Tilhører froskebitfamilien.

Utbredt i det meste av Mosvatnet.

Oppført i norsk rødliste som sterkt truet (EN).

The nodding waternymph is an aquatic plant which is common around Mosvatnet, but rare in the rest of Norway.

WIKIMEDIA COMMONS

MYKT HAVFRUEGRAS

SVEIN IMSLAND

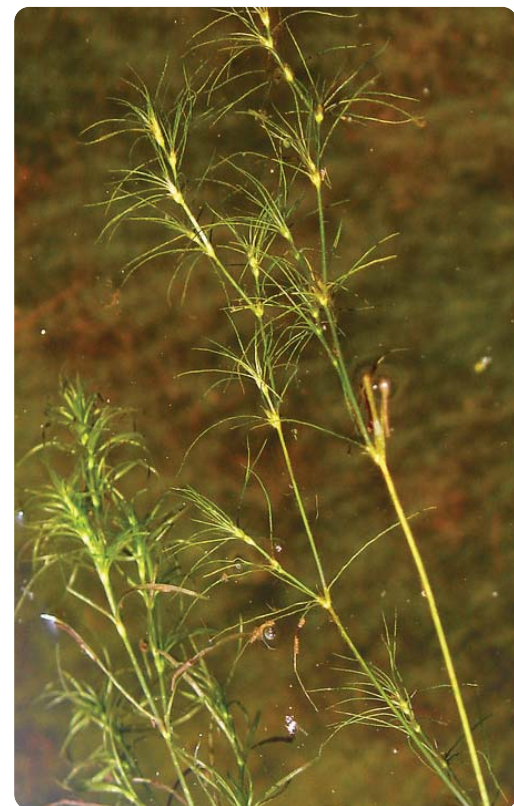
Mykt havfruegras, sterkt truet, er lokalisert i Mosvatnet

Mykt havfruegras – sjelden vannplante

Mykt havfruegras er en ettårig, relativt liten, spinkel og gaffelgreinet vannplante. Det er trolig bare de færreste som har sett planten i sitt naturlige element, siden den vokser så dypt som 2–3 meter ute i vatnet. Mosvatnet er bare 3,2 meter på det dypeste, og havfruegras kan derfor egentlig vokse hvor som helst i vatnet.

Mykt havfruegras er i tilbakegang i hele Europa og står på Bern-konvensjonens liste over utryddingstruete arter. I Norge er arten fredet. Et godt kjennetegn på mykt havfruegras er de små kvasse taggene langs bladkanten. Selv om den har “gras” i navnet og ser ut som gras, så har den intet slektskap med grasfamiliene.

Dykkendene kan muligens beite på havfruegras, men i Mosvatnet finnes det andre og større vannplanter som foretrekkes av endene. Selv om leveforholdene for mykt havfruegras ikke er optimale, noe som hovedsakelig skyldes forurensing, så er så langt vi vet, bestanden relativt stabil.

WIKIMEDIA COMMONS

Arten har små og kvasse tagger langs bladkanten

STAVANGER KOMMUNE

Naturvernforbundet
i Rogaland

www.mostun.no

Norsk Botanisk
Forening

Vårkål

Ranunculus ficaria

Blir 10–30 cm høy.

Tilhører soleiefamilien.

Utbredt i varierende mengder rundt store deler av Mosvatnet.

The yellow lesser celandine is a sure sign that spring has arrived at Mosvatnet.

VÅRKÅL BLOMST

VÅRRØTTER

Vårkål – vårens budbringer

Når skogbunnen farges gul av **vårkål** – da er det vår!

Ved Mosvatnet er blomstringen på sitt vakreste i månedsskiftet april/mai. Vårkål er en typisk vestlandsplante som trives i vårt kystmilde klima, og den kan opptre i store mengder i åpen skog og skogkanter på litt god moldjord.

I skogen ved Mosvatnet vokser det en del vårkål selv om den har gått noe tilbake de senere år pga. av tilgroing og inngrep. Den største lokaliteten finner vi i dag ved Mostun. For barna er vårkål en kjent og kjær plante. En gammel barnelek gikk ut på å holde en bukett vårkål eller engsoleie oppunder haka på hverandre. Lyste det gult, var dette tegn på at barna likte smør – derav navnet “smørblomst”.

Vårkål formerer seg normalt ved yngleknopper i bladhjørnene, men det finnes også vårkål som setter frø – den såkalte “fertilis”. Det latinske artsnavnet *ficaria*, betyr fiken, noe som henspiller på røttene som med litt godvilje kan assosieres med små fiken.

ERIK THORING

Sikkert vårtegn i Mosvannsparken!

STAVANGER KOMMUNE

Naturvernforbundet
i Rogaland

www.mostun.no

Norsk Botanisk
Forening

Eik

Quercus robur

Blir opptil 15 m høy.

Tilhører bøkefamilien.

Spredt på sørsiden
av Mosvatnet.

*The oak symbolises
power, strength and
age, although you will
find only a few of these
trees around Mosvatnet.*

EIK MED NØTT

SVEIN IMSLAND

GAMMEL EIKESTAMME

WIKIMEDIA COMMONS

Eik før ask gir plask...

Det er ikke mange eiketrær ved Mosvatnet, men et stort og flott eksemplar kan du se ved Mostun.

Eika står som symbol på kraft, styrke og alder. En riktig gammel eik er da også et praktfullt syn med den tykke, sterke stammen og de kraftige greinene som rekker vidt utover. Eika blomstrer ikke før den er ca. 50 år. Blomstringen er rik, men blomstene er små og lite iøynefallende. Eikenøttene inneholder mye garvesyre, og er derfor ikke egnet til å spise. Tidligere ble de imidlertid blitt brukt som grisefôr. Det finnes to hovedtyper viltvoksende eik i Norge, sommereik og vintereik. På vintereika henger bladverket på hele vinteren gjennom, mens sommereika feller bladene om høsten. Gamle eiker huser mange av skogens arter, fra lav og mose til insekter og krypdyr. Et slikt tre er derfor et lite samfunn av mange ulike arter. Slik bidrar eika til bevaring av arts mangfoldet.

ELLEN JEPSON

Eiketrær er et vanlig syn i Stavanger

STAVANGER KOMMUNE

Naturvernforbundet
i Rogaland

www.mostun.no

Norsk Botanisk
Forening

Heste- kastanje

Aesculus hippocastanum

Middels stort tre,
10-15 meter høyt.

Tilhører såpebær-
familien.

Vokser ved Mostun og
Mosvangen.

*The horse chestnut
displays beautiful flowers
in June and spiky-covered
conkers in autumn.*

HESTEKASTANJE I BLOMSTRING

NØTTEN LIGGER INNE DEN GRØNNE FRUKTEN

Hestekastanje er ikke ekte kastanje

Hestekastanje-trær er i fåtall ved Mosvatnet. Men de som finnes her gjør mye av seg, spesielt i blomstringen som kan være svært rik. Trærne ved Mosvatnet har alle hvite blomster, men det finnes også rødblomstrete varianter andre steder i Rogaland. Hestekastanje må ikke forveksles med ekte kastanje eller edelkastanje som er en annen art som ikke vokser i Norge. Edelkastanje er nært beslektet med bøk, men derimot ikke med hestekastanje.

Hestekastanjen er store trær, de kan også bli svært gamle, 200–400 år. Navnet hestekastanje har det fått ettersom frøene mye ble brukt til dyrefôr, spesielt i uår. Bladene er store og sammensatt av 5–7 småblad. Om våren er knoppene på treet klebrige. Hestekastanjen blomstrer i juni. Blomstene som er store og hvite med flekker av gult og rødt. Treet har en frukt som er rund med pigger på, og inni ligger det som blir til kastanjenøtten. Nøttene på er giftige for mennesker.

SVEIN IMSLAND

– Et nydelig syn om høsten

STAVANGER KOMMUNE

Naturvernforbundet
i Rogaland

www.mostun.no

Norsk Botanisk
Forening

Kjempe- slirekne

Fallopia sachalinensis

Blir 2–3 meter høy

Tilhører slireknefamilien.

Vokser ved Mostun og
på nordvestsiden av
Mosvatnet

*The giant knotweed
is a large and beautiful
plant which has escaped
from gardens around
Mosvatnet.*

KJEMPESLIREKNE - BLADER

KJEMPESLIREKNE - BLOMST

Kjempeslirekne – vår lokale bambus

Kjempeslirekne vokser nedenfor turveien ved Mostun. I tillegg er det en bestand ved turveien på nordvestsiden av vannet, men dette er trolig er en kryssning. Parkslirekne er en mindre slektning som finnes flere steder ved Mosvatnet. Kjempeslirekne er en flerårig art i slireknefamilien. Den blir 2–3 m høy med grove stengler som kan minne om bambus. Bladene er brede og over 30 cm lange med hjerteformet grunn. Blomstene er små og grønnhvite på tykke greiner. Den blomstrer ikke før i oktober/november og setter trolig sjelden frø i Norge. Den formerer seg primært ved rotskudd og kan være svært aggressiv. Kjempeslirekne stammer fra Nordøst-Asia, og dyrkes som prydblade i Norge vokser på frisk/fuktig næringsrik jord. Den finnes forvillet enkelte steder langs kysten til Nordland. Forekommer i dag i økende grad langs veier og spres gjennom flytting av jord. Den er vanskelig å bekjempe. Kjempeslirekne har kategori *høy risiko* på Norsk svarteliste 2007.

SVEN IMSTAND

Pen å se på – men uønsket i våre friområder

STAVANGER KOMMUNE

Naturvernforbundet
i Rogaland

www.mostun.no

Norsk Botanisk
Forening

Pryd- bringebær

Rubus spectabilis

Blir 1-2 meter høy.

Tilhører rosefamilien.

Vokser langs turveien
rundt det meste av
Mosvatnet.

*The salmonberry is an
expansive garden plant
with purple flowers and
orange berries.*

SVEIN IMSLAND

PRYDBRINGEBÆR | BLOMST

WIKIMEDIA COMMONS

PRYDBRINGEBÆR MED BÆR

Oransje bringebær til pryd

Rundt deler av Mosvatnet, hovedsakelig ved turveiene, vokser det **prydbringebær**, en busk som blomstrer på bar kvist i april med lys purpurrøde blomster. Etter at de første blomstene har sprunget ut kommer bladene. Da er blomst og blad der samtidig. Blomstene er 2,5–3 cm brede og velluktende. Skuddene er ofte flerårige med tre-koblete blad. Fruktene er oransje og minner mye om bringebær.

Prydbringebær er en flerårig busk fra vestlige Nord-Amerika (Stillehavsstatene) og Japan. Arten er dyrket som prydbusk, mest i nyere tid. Den formerer seg med frø, og frøene spres med fugl. Det første funn i Norge ble gjort i Halden i 1890 og senere er den funnet unnslettet fra parker og hager i seks kystfylker nord til Ørsta og Ålesund.

Akkurat når prydbbringebær ble introdusert ved Mosvatnet vet vi ikke, men i dag er den et vanlig syn, spesielt langs turveien mellom Mostun og Mosvangen.

Prydbbringebærbusk med blader, blomst og bækart

STAVANGER KOMMUNE

Naturvernforbundet
i Rogaland

www.mostun.no

Norsk Botanisk
Forening

Kjempe- mjødurt

Filipendula kamtschatica

Blir 2–3 meter høy.

Tilhører rosefamilien.

Vokser nedenfor tur-
veien ved Stavanger
Kunstmuseum.

*Giant meadowsweet
can grow to up to three
metres high. It has large
leaves with a circumference
of almost half a metre.*

SVEIN ISLAND

KJEMPEMJØDURT | BLOMST

WIKIMEDIA COMMONS

BLADENE KAN BLI NESTEN EN HALVMETER STORE

Kjempen i rosefamilien

Kjempemjødurt er “storebror” til vår hjemlige mjødurt. Som navnet tyder er dette en stor plante, opptil 3 meter høy og sterk i stilken. Den har to lokaliteter ved Mosvatnet, en ligger nedenfor Stavanger Kunstmuseum og en ca. 100 meter lenger mot øst. Begge ligger like ved turveien.

Kjempemjødurt er en stor, flott plante med store, kremhvite blomsterstander. Bladene kan bli svært store, opp til 30–40 cm i diameter. Hvert blad har et stort endeblad. Både bladstilker og blomsterstilker er tett håret og bladene er hårete på nervene på undersiden av bladet. Det er også hår på fruktene. Planten kommer opprinnelig fra Nordøst-Asia og er her hjemme brukt som hekkplante eller til leplanting. Plantene ved Mosvatnet er forvillete hageplanter.

“Lillebroren” mjødurt er kjent som en nytteplante brukt til framstilling av aspirin og til brygging av øl og mjød. Mjødurt finnes også ved Mosvatnet.

WIKIMEDIA COMMONS

Kjempemjødurt har praktfulle blomster

STAVANGER KOMMUNE

Naturvernforbundet
i Rogaland

www.mostun.no

Norsk Botanisk
Forening

Bøk

Fagus sylvatica

Opptil 20–30 meter høyt tre.

Tilhører bøkefamilien.

Vokser langs turstien fra Stavanger Kunstgalleri til Mosvangen og langs “Kjærlighetsstien”.

The beech trees you see around Mosvatnet were planted more than a century ago.

ALLEEN LANGS “KJÆRLIGHETSSTIEN”

KJÆRESTEPAR HAR RISSET NAVNENE SINE I BØKESTAMMEN

Bøk – stor og staselig

Ved Mosvatnet finner vi både **bøkeskog** og **bøk** plantet i alléer. Alléen langs den såkalte “Kjærlighetsstien” på nord- og vestsiden av Mosvatnet er den flotteste. Trærne ble plantet på begynnelsen av forrige århundre, og noen har vokst seg riktig store og mektige og står som “konger” langs turveien.

Bladverket i en bøkeskog er så tett at lite lys slipper gjennom, dermed er det få andre planter som kan klare seg i slike skoger. Det er også årsaken til at bøkeskoger kun har vårflora.

Bøk er et stort løvfallende tre med tett krone som er bredt hvelvet. Den blir vanligvis 25–30 meter høy med en stammediameter på 1,5 meter. Stammen er tydelig gjennomgående til toppen.

Treet blomstrer kort etter løvsprett tidlig i mai, men først fra 40–50 års alderen, og selv da ikke hvert år. Frukten er en trekantet nøtt som sitter i et pigget, tredelt skall. Frøene modner godt og er spirevillige. Bøk er et tungt, hardt og slitesterkt treslag som blir mye brukt i møbelproduksjon.

WIKIMEDIA COMMONS

Bladverket slipper ikke mye lys gjennom

STAVANGER KOMMUNE

Naturvernforbundet
i Rogaland

www.mostun.no

Norsk Botanisk
Forening

Kråke

Corvus cornix.

Ca. 46 cm.

Tilhører kråkefamilien.

Stand- og trekkfugl.

Hekker ved Mosvatnet.

Kaie

Corvus monedula.

Ca. 33 cm.

Tilhører kråkefamilien.

Stand- og trekkfugl.

Hekker i Jærregionen.

Engelsk tekst.....

MARTIN EGGEN

KRÅKE

MARTIN EGGEN

KAIE

Fellesovernatting ved Mosvatnet

Tusenvís av **kråker** samles høst- og vinterstid til felles overnatting i trærne rundt Mosvatnet. De kommer fra hele Nord-Jæren, deler av Rennesøy og områdene rundt Høgsfjorden. Trolig består vinterbestanden også av trekkfugler fra andre deler av Sør-Norge, og det er påvist kråker fra Sverige og Finland. Vi vet ikke hvorfor kråkene samler seg ved Mosvatnet, men fravær av fiender samt gjenskinn fra lyset i byen kan gi dem en følelse av trygghet. Sommerstid er kråka en vanlig hekkefugl i området.

Et stort antall **kaier** flyr også inn til Mosvatnet om kvelden, ofte i tette flokker, og de lager gjerne mer lyd enn kråkene. De setter seg på lavere grener og er spesielt glade i den overhengende vegetasjonen på vestsiden av Mosvatnet. Vinterbestanden av kaier består (i likhet med kråkene) både av lokale og tilreisende fugler. Om sommeren hekker kaiene i mindre kolonier i hele Jærregionen.

ROY MANGERSNES

Sivhøna liker tett vegetasjon

STAVANGER KOMMUNE

Naturvernforbundet
i Rogaland

www.mostun.no

Norsk Botanisk
Forening

Svarttrost

Turdus merula. Ca. 25 cm.
Tilhører trostefamilien.
Stand- og trekkfugl.
Hekker ved Mosvatnet.

WIKIMEDIA COMMONS

SVARTTROST

Gråtrost

Turdus pilaris. Ca. 25 cm.
Tilhører trostefamilien.
Trekkfugl, men noen
overvintrer. Hekker ved
Mosvatnet.

Blackbirds and fieldfares are both residents and migrants. Both commonly nest around Mosvatnet.

HARALD LYGREN

GRÅTROST

Trostene du kan se året rundt

Svarttrost-hannen er ensfarget svart med gult nebb, mens hunnen er brun med mørke flekker i brystet og på halsen. I byen liker svarttrosten seg særlig godt i skog inntil plener og hager, og den er derfor svært vanlig i områdene rundt Mosvatnet. Svarttrosten opptrer året rundt, og i milde vintre kan hannen begynne å synge sine vemodige og vakre strofer allerede i januar. Reiret ligger ofte i et rotvelt, i en lav busk eller i kløften på et tre.

Gråtrosten er spraglet på undersiden og vekselvis brun og grå på oversiden. I lavlandet trives den best i åpen løvskog med næringsrik jord, og i likhet med svarttrosten er den også glad i hager og parker. Gråtrosten hekker i kolonier, og ved Mosvatnet er det mest vanlig å finne slike kolonier i skogen mellom Mosvangen og Kunstmuseet. Reirene ligger ofte høyt oppe i trærne, og gråtrosten er kjent for å forsvare seg i samlet flokk når inntrengere dukker opp.

WIKIMEDIA COMMONS

Gråtrosten trives best i åpen løvskog

STAVANGER KOMMUNE

Naturvernforbundet
i Rogaland

www.mostun.no

Norsk Botanisk
Forening

Hettemåke

Larus ridibundus

Ca. 40 cm.

Tilhører måkefamilien.

Trekkfugl, men en del overvintrer. Hekker ved Mosvatnet.

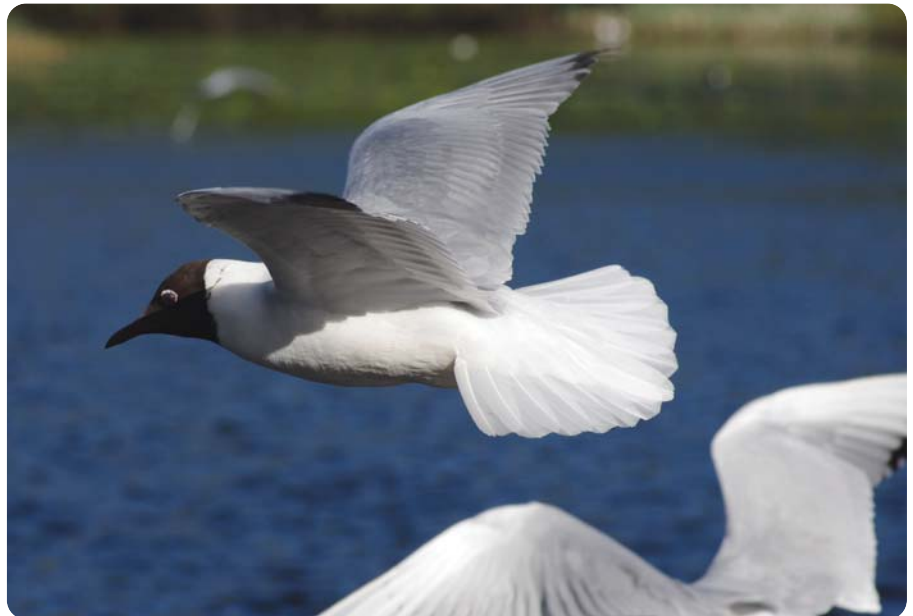
Oppført i norsk rødliste som nær truet (NT).

Black-headed gulls nest in a closely-packed colony on the south-eastern side of Mosvatnet.

ANNE LISABETH KARLSEN

HETTEMÅKER

ANNE LISABETH KARLSEN

Hettemåker i flukt

Liv og leven med hettemåken

Hettemåken er den minste av våre vanlige måkearter. Den er lett kjennelig med sitt mørkebrune hode og røde nebb og ben. Hetten på hodet har den bare om sommeren.

Hettemåken hekker i tette kolonier ved både saltvann og ferskvann, og er svært livlig og støyende på reirplassen. Arten har siden 1980-tallet vært i tilbakegang i Norge og på Jæren, og en av årsakene synes å være gjengroing. På grunn av slik gjengroing på reirholmen i Mosvatnet har den del av måkene flyttet inn til andedammen for å hekke i sivet der. Dette har medført senere egglegging enn før, da måkene ofte må vente på at vannplantene skal komme opp før de får godt nok underlag for reirene. Hettemåken legger vanligvis 3 egg, og ungene blir flyvedyktige etter 4–5 uker. Den spiser allslags mat, og på sene sommerkvelder kan man se dem kretse lavt over trekronene rundt Mosvatnet på jakt etter svermende insekter.

Roy Mangersnes

Hettemåker i i sivet ved andedammen.

STAVANGER KOMMUNE

Naturvernforbundet
i Rogaland

www.mostun.no

Norsk Botanisk
Forening

Toppdykker

Podiceps cristatus

Ca. 48 cm.

Tilhører lappdykker-familien.

Stand- og streiffugl.
Hekker ved Mosvatnet.

Oppført i norsk rødliste
som nær truet (NT).

*Great crested grebes
are common nesters
around Mosvatnet.*

HELGE HELLAND

Toppdykker på rede

WIKIMEDIA COMMONS

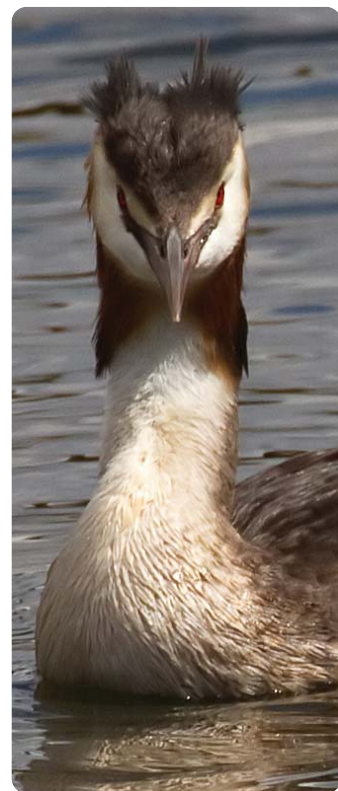
Toppdykker med unge

Mosvatnets vakre karakterfugl

Toppdykkeren er lett kjennelig på sin slanke kroppsform og tydelige mørke halskrage og topp. Arten er vanlig i Mosvatnet og i enkelte andre grunne innsjøer på Jæren, men ellers sjelden i Norge. Om våren har den et spektakulært parringspill der makene i en fase står mot hverandre med oppreist kropp og hals.

Toppdykkeren fortøyer reiret i sivkanter eller annen overhengende vegetasjon, og tiggende unger kan observeres ute på vatnet til langt utpå høsten. Om vinteren er arten vanlig bl.a. i Hafrsfjord. Om sommeren består føden hovedsaklig av småfisk, insekter og krepsdyr.

Toppdykkeren har vandret inn i Norge i løpet av 1900-tallet og ble første gang registrert som hekkefugl i Mosvatnet i 1953. Den foretrekker næringsrike vann med overhengende vegetasjon, takrørskog og lune bukter. I slike innsjøer er det gjerne store bestander av småfisk – trepigget stingsild, sik, mort og annen karpefisk. I Mosvatnet er sik og stingsild (karuss) toppdykkernes hovedføde.

WIKIMEDIA COMMONS

Toppdykkeren er ikke å ta feil av

STAVANGER KOMMUNE

Naturvernforbundet
i Rogaland

www.mostun.no

Norsk Botanisk
Forening

Stokkand

Anas platyrhynchos

Ca. 57 cm.

Tilhører andefamilien.

Stand- og trekkfugl.

Hekker ved Mosvatnet.

*Mallards are our
commonest duck, and
you can see them
around Mosvanet all
year
round.*

STOKKAND HUNN

MARTIN EGGEN

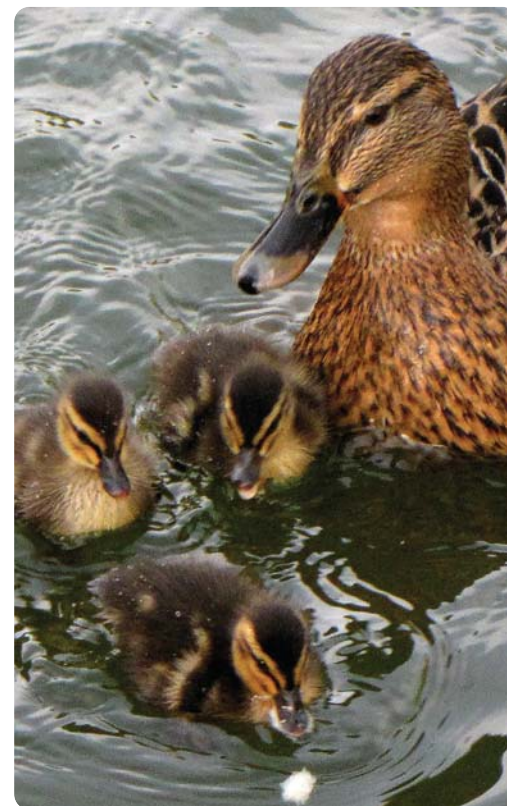
STOKKAND HANN

MARTIN EGGEN

Den urbane andefuglen

Stokkanda er både vanlig og tallrik på Jæren, og mange foretrekker å oppholde seg året rundt i parkene og vatnene i Stavanger. Hannen er lett kjennelig med grønt hode, hvit halsring og kastanjebrunt bryst, mens hunnen er jevnt brunspraglet. Stokkanda kan som andre gressender lette rett til værs, og er glad i åpne vannspeil med vegetasjonskanter inntil. Ved Mosvatnet hekker stokkanda ofte under rotvelt og busker i skogen, og kommer ut til vatnet med ungene når eggene klekkes fra begynnelsen av mai. 8–10 egg er vanlig, og hunnen er alene om rugingen og ungepasset.

Stokkendene er svært tilpasningsdyktige. Hvis innsjøene på Jæren fryser til med is, drar de ut til kysten der den finner mat i fjæra og i strandsonen. Stokkendene er dårlige dykkere og er avhengig av å finne maten på land eller i de øvre vannlag. Arten har et utpreget vegetarisk kosthold.

WIKIMEDIA COMMONS

Stokkand med unger

STAVANGER KOMMUNE

Naturvernforbundet
i Rogaland

www.mostun.no

Norsk Botanisk
Forening

Sothøne

Fulica atra. Ca. 38 cm.
Tilhører riksefamilien.
Stand- og streiffugl.
Hekker ved Mosvatnet.

Sivhøne

Gallinula chloropus. Ca. 33 cm.
Tilhører riksefamilien. Stand-
og streiffugl. Hekker ved
Mosvatnet. Oppført i norsk
rødliste som nær truet (NT).

*You can see **coots** and **moorhens** throughout the year around Mosvatnet. Coots are common nesters around the lake, but only a few pairs of moorhens raise their young here.*

HELGE HELLAND

SOTHØNE

HELGE HELLAND

SIVHØNE

Langbeinte hissigpropper

Sothøna er lett kjennelig på sin klumpete kroppsform og lysende hvite nebb og pannebliss. Den har kraftige bein med tydelige hudlapper mellom tærne. Den liker grunne og næringsrike innsjøer med overhengende vegetasjon og sivskog. Ved Mosvatnet er sothøna tallrik året rundt, og den forlater området kun når isen legger seg. Reiret bygges opp som en høy tue i vannkanten, og er ofte best synlig før vegetasjonen rundt springer helt ut. Sothøna kan legge to kull, og er svært dyktig til å passe på ungene sine.

Sivhøna er mindre enn sothøna, med rødt og gult nebb og rødt pannebliss. Den har en hvit stripe langs siden og på undersiden av stjerten, og nikker ofte med hodet når den beveger seg. Arten er mindre avhengig av åpent vann enn sothøna, og opptrer oftere i tett vegetasjon hvor den kan gjemme seg bort. Sivhøna hekker fåtallig ved Mosvatnet, og trekker som sothøna kun bort i isperioder på vinteren. Om natten kan den sitte ganske høyt oppe i trærne.

Sivhøna liker tett vegetasjon

STAVANGER KOMMUNE

Naturvernforbundet
i Rogaland

www.mostun.no

Norsk Botanisk
Forening

Bokfink

Fringilla coelebs. 15 cm.
Tilhører finkefamilien.
Trekkfugl, men noen
overvintrer. Hekker ved
Mosvatnet.

MARTIN EGGEN

BOKFINK

Rødstrupe

Erithacus rubecula. 14 cm.
Tilhører sanger-/troste-
familien. Stand- og trekk-
fugl. Hekker ved Mosvatnet.

*Chaffinches and robins are
regular nesters around
Mosvatnet. You can also
see them during the winter.*

OVE BRYNE

RØDSTRUPE

Skogens sangfugler

Bokfinken er en av Norges vanligste fugler, og er tallrik i skogen rundt Mosvatnet. Mens hannen har vinrødt bryst og blågrå hette og skuldre, er hunnen mer gråbrun og avdempet i fargene. Begge har tydelige lyse vingefelter som viser i flukten. Hannen begynner å synge i slutten av mars, og lyden blir av og til gjengitt som “ti-ti-ti-ti-tjue-tredve-førr”. Reiret legges i trær og er et godt kamuflert kunstverk av mose og lav, med fjær og gresstrå innvendig. Om vinteren kan bokfinken dukke opp på foringsplassen, og da er den som andre finker, særlig glad i ulike typer frø.

Rødstrupen forekommer i ulike typer skog, og har på Sørvestlandet en forkjærlighet for lokaliteter med frodig undervegetasjon og åpne partier innimellom. Hannen synger både sommer og vinter, og sangen er en vakker trille i ulike tonehøyder. Reiret legges på bakken, og arten har ofte to kull. Ved Mosvatnet er rødstrupen vanlig året rundt. Tar du med mat til den om vinteren, kan du oppleve å få fuglen i hånden.

WIKIMEDIA COMMONS

Både rødstrupe (bildet) og bokfink trives i ulike typer skog

STAVANGER KOMMUNE

Naturvernforbundet
i Rogaland

www.mostun.no

Norsk Botanisk
Forening

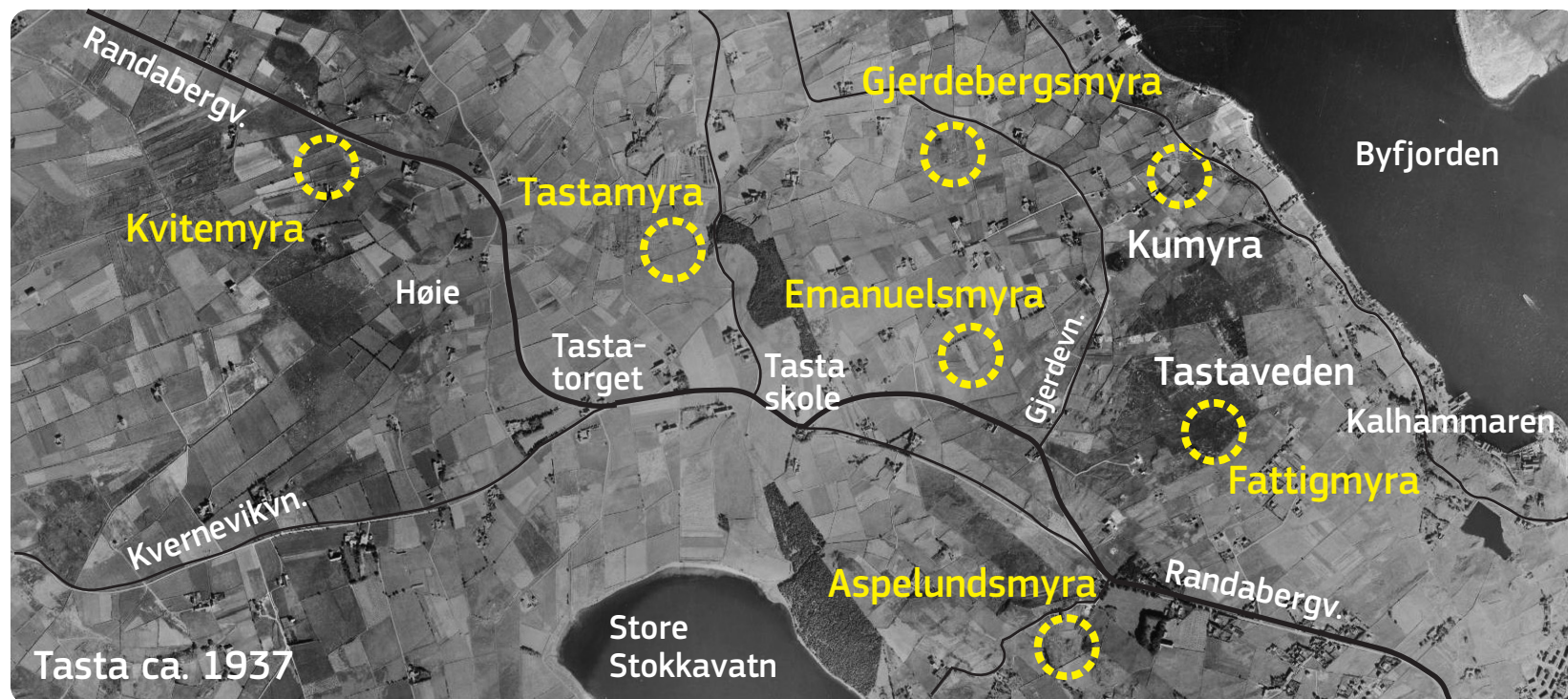
Myrer på Tasta

Myrer dannes i områder der det er overskudd på vann i jordsmonnet. I slike fuktige og kjølige miljøer omdannes planterester svært langsomt og blir til torv. Mange av myrene er flere tusen år gamle og har over lang tid spilt en betydelig rolle i jordbruket.

I det treløse landskapet på Jæren var myrene en viktig brenselkilde. Torva ble spadd ut av myra, tørket og brukt som brensel gjennom vinteren. Tørket torv ble også brukt som strø i fjøset og som jordforbedringsmiddel iblandet kumøkk.

Torvskjæring pågikk på Tasta helt fram til 1950-tallet. En av de største og beste torvmyrene var Tastamyra. Deler av denne myra ble i nyere tid brukt til søppelfylling og deretter tildekket og tatt i bruk som jordbruksareal.

Andre velkjente myrer var Kvitemyra på Høie, Kumyra og Gjerdebergsmyra ved Gjerdeveien, Emanuelsmyra ved Tastarustå og Aspelundsmyra ved Rød-knappveien. Alle disse myrene er historie. De er enten bebygde eller dyrket opp.

Fattigmyra på Tastaveden

Nord for Fjellstigen på Tastaveden er det et søkk i det ellers bratte terrenget. Nedbør og vannsig fra omgivelsene rundt samles opp i søkket og blir til myr. Myra er ikke stor eller dyp og har aldri vært egnet til torvskjæring, men den ble beitet av storfe helt fram til 1960-tallet. Deretter ble store deler av myra plantet til med buskfuru. De fuktigste delene av myra ligger lengst i sør. Her er det ulike grasarter som dominerer. I den nordre deler stikker grunnfjellet opp i dagen, og her trives flere lyngarter. Myra er regnet som næringsfattig og derav navnet fattigmyr. I myra er det riktignok registrert en lang rekke plantearter, men ingen er spesielt sjeldne. De sjeldne artene finner man først og fremst i næringsrike myrer – rikmyrer.

Fattigmyra på Tastaveden er en av de siste gjenværende myrer som det har vært mulig å restaurere. Høsten og vinteren 2012–2013 gikk Stavanger kommune og Naturvernforbundet i gang med avskoging. Ca. 12 dekar av myrarealet er åpnet og viser et mangfold av arter som i dag er sjeldent å se på Tasta og ellers i Stavanger. Myra skal vedlikeholdes jevnlig slik at den ikke gror igjen på ny.

ERIK THORING

Vått i myra på Tastaveden

ERIK THORING

Hal i og dra!

STAVANGER KOMMUNE

Naturvernforbundet
i Rogaland

www.mostun.no

Norsk Botanisk
Forening

Røsslyng

Calluna vulgaris.

10–50 cm høy.

Tilhører lyngfamilien.

Vanlig på torvgrunn og skrinne steder i hele Norge, helt opp til 1300 m.o.h.

ERIK THORING

RØSSLYNG I BLOMSTRING

Rome

Narthecium ossifragum.

10–40 cm høy.

Tilhører liljefamilien.

Vanlig på myrer og i våte heier langs kysten fra Østfold til Troms.

WIKIMEDIA COMMONS

ROME

Planter på torvgrunn og i myr

Røsslyng er en vintergrønn plante med lyserøde begerblad som blomstrer i juli og august. Planten er den vanligste av lyngplantene og ble i 1976 kåret til Norges nasjonalplante sammen med arten *bergfrue*. Røsslyngen har i flere tusen år vært en svært viktig beiteplante langs norskekysten. Bøndene trengte vinterfor til dyra og ryddet skogen for å få fram den vintergrønne lyngen. Stavanger hadde store lyngheisletter for 100 år siden, men bebyggelse, nydyrking og gjengroing har nær utryddet kystlyngheia. I dag finnes det bare noe mindre rester av det eldgamle kulturlandskapet på byøyene, ved Hålandsvatnet og i Kvernevik. I myra her på Tastaveden vil du se partier av røsslyng, særlig på de skrinne stedene nord på myra.

Rome en annen iøynefallende plante på myra, særlig når den blomstrer i juli og august med sine grønn-gule eller oransjegule stjerneformete blomster. Som de fleste arter i liljefamilien er rome giftig, og kan under visse omstendigheter føre til alvorlig sykdom hos sau. Rome vokser i tette bestander på myrer, i våte heier og på sur, kalkfattig grunn. Den er en typisk kystplante som trives best i åpne landskap.

Villsau i røsslyng

ERIK THORING

STAVANGER KOMMUNE

Naturvernforbundet
i Rogaland

www.mostun.no

Norsk Botanisk
Forening